

بررسی رابطه ساختارهای تکتونیک منطقه در چگونگی شکل گیری و گسترش غار شیربند (شمال دامغان)

*حمید روح افزا، دانشجوی کارشناسی ارشد تکتونیک، دانشگاه صنعتی شاهرود. Hamid.roohafza6@gmail.com

استاد راهنما: دکتر رمضان رضانی اومالی، دکتری رشته تکتونیک، دانشیار دانشگاه صنعتی شاهرود.

چکیده:

منطقه شیربند با مساحتی بالغ بر ۱۸۰ کیلومتر مربع در شمال شهر دامغان واقع شده است. سازندهای موجود در منطقه دارای گستردگی زیادی به لحاظ بازه زمانی بوده و مشتمل بر دوران پالئوزوئیک، مزوزوئیک و سنوزوئیک می باشد. سازند آهکی روتزه از جمله مهم ترین سازندهای موجود در منطقه می باشد که ضمن تشکیل نواحی مرتفع منطقه، ساخت های کارستی زیادی را در خود جای داده است. لیتولوژی این سازند همراه با عمل کرد فرآیندهای تکتونیکی که منجر به انحلال و ایجاد درزه و شکاف در سنگ ها شده است، شرایط لازم را جهت تشکیل اشکال تکامل یافته کارستی (مانند غار شیربند) فراهم نموده است. اشکال کارستی موجود در منطقه از قبیل حفرات انحلالی، شکاف های انحلالی، کارن ها و غارها که در امتداد درزه و شکاف ها و گسل ها گسترش یافته اند، بیان گر ارتباط بین این اشکال و ساختارهای تکتونیکی منطقه می باشد. در این تحقیق به منظور پی بردن به ارتباط بین تکتونیک و کارستزایی، اقدام به اندازه گیری شیب و امتداد درزه ها و گسل ها در اطراف غار شده است. نتایج به دست آمده از بررسی های صحرایی و مقایسه آن ها با اطلاعات موجود در اسناد سنجش از دور نشان می دهد که جهت غالب درزه ها در منطقه با جهت گسترش غار شیربند انطباق دارد. اشکال کارستی نیز بیشتر در امتداد همین درزه ها شکل گرفته اند. بنابر شواهد ذکر شده می توان چنین نتیجه گرفت که تکتونیک نقش مهمی در شکل گیری و گسترش اشکال کارستی منطقه از جمله غار شیربند داشته است.

واژه های کلیدی: منطقه شیربند، تکتونیک، کارست، غار شیربند، درزه، غار تکتونیکی.

مقدمه :

منطقه مورد مطالعه در حد فاصل طول جغرافیایی $13^{\circ} 54'$ تا $24^{\circ} 54'$ و عرض جغرافیایی $16^{\circ} 36'$ تا $23^{\circ} 36'$ و به طور تقریبی در شمال دامغان قرار دارد. مساحت ناحیه مورد مطالعه به طور تقریبی ۱۸۰ کیلومتر مربع (۱۵ کیلومتر طول و ۱۲ کیلومتر عرض) می باشد.